

**OECDs RETNINGSLINJER
FOR FLERNASJONALE
SELSKAPER**

Norges kontaktpunkt
for ansvarlig
næringsliv

28. oktober 2020

FØRSTE VURDERING: COMMITTEE SEEKING JUSTICE FOR ALETHANKYAW (CSJA) VS. TELNOR GROUP

SAMMENDRAG

Klagen fra Committee Seeking Justice for Alethankyaw (CSJA) hevder manglende etterlevelse av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper («OECDs retningslinjer») i forbindelse med alvorlige brudd på folkeretten i Myanmar. Norges Kontaktpunkt for ansvarlig næringsliv («Kontaktpunktet») finner at hovedpunktet i klagen er hvorvidt selskapet, Telenor, har gjennomført kontinuerlige aktsomhetsvurderinger for ansvarlig næringsvirksomhet i samsvar med OECDs retningslinjer.¹

Klagen gjelder i hovedsak en hendelse der militæret angivelig skal ha brukt et inaktivt telekommunikasjonstårn som var eid og driftet av Irrawaddy Green Towers, en tårninfrastruktur leverandør til Telenor Myanmar, som utkikkspunkt for å drepe og fordrive ubevæpnede sivile fra landsbyen Alethankyaw i delstaten Rakhine i august 2017. Klagen krever også offentliggjøring av opplysninger i forbindelse med konfiskering av landområder og tar for seg spørsmålet om Telenors rolle i en nedstengning av nettet. Klagerne etterspør en rettferdig og upartisk gransking av klagen og er ikke ute etter økonomisk kompensasjon.

Kontaktpunktet har kommet frem til at spørsmålene som tas opp i klagen berettiger ytterligere undersøkelser og har besluttet å ta klagen til behandling. OECDs retningslinjer omfatter Telenor, et flernasjonalt selskap med hovedkvarter i Norge, og det heleide datterselskapet, Telenor Myanmar. Det synes å være en forbindelse mellom selskapets aktiviteter og spørsmål som reises i klagesaken. Kontaktpunktet vurderer at klager, CSJA, har gitt tilstrekkelig med informasjon om sin identitet og interesse i de forhold som klagen berører.

¹ I henhold til OECDs retningslinjer er en aktsomhetsvurdering en prosess selskaper bør gjennomføre for å identifisere, forebygge, begrense og gjøre rede for hvordan de håndterer selskapets faktiske og potensielle negative konsekvenser med hensyn til egen virksomhet, leverandørkjede og andre forretningsforbindelser.

Klagen reiser spørsmål som er relevante for OECDs retningslinjer, og underbygges av henvisninger til flere undersøkelsesrapporter. Den viser til en rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar i 2019, der det står at «snikskytternes påståtte bruk av tårnene tydeliggjør viktigheten av at selskaper og investorer gjennomfører grundige og kontinuerlige aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter».² FN har opprettet flere mekanismer for å granske brudd på menneskerettighetene og brudd på humanitærretten ved militæret i Myanmar.³ De pågående granskningene gjelder hovedsakelig ansvaret til myndighetene og militæret i Myanmar og vil derfor ikke være til hinder for å ta klagen til behandling.

Kontaktpunktet vurderer at behandling av klagen kan bidra til OECDs retningslinjenes formål og gjennomslagskraft, særlig når det gjelder anbefalinger om pågående aktsomhetsvurderinger i en kontekst preget av angivelig alvorlige menneskerettighetsbrudd og brudd på internasjonal humanitærrett. Kontaktpunktet har ikke, i denne første vurderingen, gitt uttrykk for noen vurdering av hvorvidt selskapet har opptrådt i strid med OECDs retningslinjer.

KLAGEN

16. desember 2019 leverte Committee Seeking Justice for Alethanyaw (CSJA) en klage til Norges nasjonale kontaktpunkt («Kontaktpunktet») med påstander om at Telenor og datterselskapet, Telenor Myanmar Ltd., har brutt OECDs retningslinjer. Klagerne påstår at militære styrker i Myanmar sent i august 2017 brukte et mobiltårn som inngår i Telenor Myanmars mobilnett, «som utkikkspunkt for å drepe flyktende menn, kvinner og barn fra rohingya-folkegruppen» i Alethanyaw. Ifølge klageren ble soldater fra lett infanteri-divisjon 99 i Myanmars hær utplassert i Alethanyaw i dagene før 25. august 2017. De ble observert klatrende opp i Telenor-tårnet, «hvorfra de skjøt og terroriserte rohingya-landsbyboere». Den høye tårnplattformen skal angivelig «ha gitt Myanmars styrker en unik strategisk plassering med god oversikt slik at de kunne skyte etter og terrorisere rohingya-landsbyboere i den vidstrakte landsbyen».⁴

² Rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar, dokument A/HRC/40/68, 5. mars 2019, punkt 36.

³ I mars 2017 opprettet FNs menneskerettighetsråd en uavhengig og internasjonal undersøkelseskomisjon for Myanmar (Independent International Fact-Finding Mission on Myanmar, IIFFMM) for å kartlegge fakta og forhold rundt militærets og sikkerhetsstyrkenes påståtte menneskerettighetsbrudd og overgrep i Myanmar. Mandatet til IIFFMM opphørte i september 2019. IIFFMM overlot sin dokumentasjon til den uavhengige granskingsordningen for Myanmar (Independent Investigative Mechanism for Myanmar, IIMM), også på oppdrag fra FNs menneskerettighetsråd og virksom siden 30. august 2019. IIMM har fått i mandat å innhente, konsolidere, bevare og analysere dokumentasjon på de mest alvorlige internasjonale forbrytelsene og brudd på folkeretten som er blitt begått i Myanmar siden 2011. I 2019 brakte Gambia en sak inn for Den internasjonale domstolen (ICJ) hvor Myanmar ble anklaget for å ha brutt Folkemordkonvensjonen gjennom en systematisk kampanje for etnisk rensing.

⁴ Klage fra CSJA, s. 2.

Klagen viser til en nylig rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar,⁵ den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommissjonen for Myanmar⁶ samt en uttalelse fra FNs spesialrapportør for ytringsfrihet.⁷

Klagerne påstår at Telenor og datterselskapet i Myanmar har brutt OECDs retningslinjer gjennom å unnlate å gjennomføre **aktsomhetsvurderinger og egnede risikovurderinger**, noe som «førte til at tårnet i Telenors mobilnett ble brukt til å drepe og fordrive ubevæpnede sivile fra Alethankyaw».⁸ Videre hevder de at Telenors håndtering av saken etter at selskapet ble kjent med hendelsene i tårnet, ikke har vært i tråd med OECDs retningslinjer, både med hensyn til krav til aktsomhetsvurdering ved virksomhet i **konfliktområder** og manglende **offentliggjøring av opplysninger** om aktivitetene til underleverandører.⁹

Klageren oppfordrer Telenor til å offentliggjøre opplysninger om forholdet mellom firmaene og/eller leverandørene og underleverandørene som «deltok i driften av tårnet, og om disse firmaene har en forbindelse til de myanmarske sikkerhetsstyrkene som utførte massakren». De ber også Telenor om å offentliggjøre opplysninger om hvordan landområdet tårnet ble reist på, i sin tid ble «konfiskert fra lokale rohingya-landsbyboere av lokale burmesiske myndigheter». Klagerne fremhever at nylige hendelser viser at «det haster å granske Telenors delaktighet i overgrepene utført av Myanmar's militære styrker i det vestlige Myanmar», og nevner samtidig en nedstengning av nettet i ni områder i delstatene Rakhine og Chin 21. juni 2017.¹⁰

Klagen gjelder hvorvidt Telenor Group har utøvd sin virksomhet i samsvar med OECDs retningslinjer med hensyn til disse forhold. Klagerne understreker at selskaper har et ansvar for å gjennomføre aktsomhetsvurderinger, og for å sikre at de ikke medvirker til brudd på menneskerettigheter. Klagerne omtaler aktsomhetsvurderinger som «en prosess hvor selskaper ikke bare sikrer at de overholder nasjonal lovgivning, men også håndterer risikoen for negativ påvirkning på menneskerettighetene med sikte på å unngå dette. Omfanget av en aktsomhetsvurdering med hensyn til menneskerettigheter vil avhenge av konteksten et selskap opererer i, virksomheten det utfører og forbindelsene knyttet til denne virksomheten.»¹¹ Klagerne påstår at Telenor ikke har opptrådt i samsvar med OECDs retningslinjer, kapittel II *Overordnede retningslinjer*, punkt A13, som understreker at selskaper «der det er praktisk mulig

⁵ Rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar, dokument A/HRC/40/68, 5. mars 2019.

⁶ Detaljert rapport fra den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommissjonen for Myanmar, dokument A/HRC/42/CRP.5, 16. september 2019.

⁷ «[En] generell nedstengning av nettet er et klart brudd på folkeretten og kan ikke rettfærdiggjøres på noen måte.» FNs høykommissær for menneskerettigheter, DisplayNews, 7. januar 2019, «[UN expert urges DRC to restore internet services.](#)»

⁸ Klage fra CSJA, s. 3.

⁹ Klage fra CSJA, s. 4.

¹⁰ Klage fra CSJA, s. 5.

¹¹ Klage fra CSJA, s. 3, med henvisning til FNs generalsekretærs spesialrepresentant for menneskerettigheter og transnasjonale virksomheter og andre næringslivsaktører.

bør oppmuntre forretningspartnere, herunder leverandører og underleverandører, til å følge prinsipper for ansvarlig forretningspraksis i samsvar med retningslinjene.»¹²

Klagerens formål er at spørsmålene som tas opp i klagen, skal «behandles grundig» av Norges kontaktpunkt. Klagerne krever en rettferdig og upartisk gransking av «Telenors tilknytning til drapene i Alethankyaw».¹³ Klagerne er ikke ute etter økonomisk kompensasjon.

TILSVAR FRA SELSKAPET

Kontaktpunktet underrettet Telenor Group om klagen 20. desember 2019. Selskapet ble invitert til et orienteringsmøte hos Kontaktpunktets sekretariat for å få informasjon om OECDs klageordning og prosessen. Møtet fant sted 9. januar 2020. Kontaktpunktet mottok Telenor Groups skriftlige tilsvare til klagen 17. februar 2020.

I sitt tilsvare til klagen beskriver Telenor selskapets virksomhet i Myanmar. Telenor Myanmar Ltd. er et heleid datterselskap i Telenor Group som i februar 2014 fikk lisens fra Myanmars transport- og kommunikasjonsdepartement (MoTC) til å levere landsdekkende telekommunikasjonstjenester i Myanmar. Telenor har rullet ut nettverket sitt i alle delstater og regioner, og selskapet har omlag 10 000 tårn i Myanmar-nettverket.¹⁴

Telenor bestrider ikke de faktiske forhold som klagen berører, og viser til disse i sitt tilsvare til klagen samt i uttalelser som er offentliggjort på Telenors nettsider. Telenor bestrider ikke at Norges kontaktpunkt er rett instans for å vurdere klagen. Hvis Kontaktpunktet mener det er grunnlag for å ta klagen til behandling, ber Telenor om at det i forkant gjøres tydelig rede for formål, omfang og tiltenkte utfall av meklingsprosessen.¹⁵

Følgende er et sammendrag av Telenor Groups tilsvare til de viktigste spørsmålene i klagen. Se nettsidene til Kontaktpunktet for selskapets fullstendige tilsvare.

1. AKTSOMHETSVALDERING OG VIRKSOMHET I KONFLIKTRAMMEDE OMRÅDER

I tilsvaret til klagen beskriver Telenor Group selskapets risikobaserte tilnærming og aktsomhetsvalderinger når virksomheten foregår i et konfliktrammet område. Før Telenor gikk inn i Myanmar i 2014, gjennomførte selskapet en egen aktsomhetsvaldering og ga flere tredjeparter i oppdrag å utføre aktsomhetsvalderinger i forkant av investeringen. Disse gjaldt blant annet menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter, korrupsjon og miljømessig bærekraft. Som et ledd i dette arbeidet engasjerte Telenor tredjeparter, herunder Business for Social Responsibility (BSR). I starten av virksomhetsetableringen opprettet Telenor Myanmar et team for oppsøkende samfunnsvirksomhet bestående av åtte «delstatskonsulenter» fra forskjellige

¹² Klage fra CSJA, s. 4, fotnote nr. 18.

¹³ Klage fra CSJA, s. 1.

¹⁴ Tilsvare fra Telenor, s. 2 – 3.

¹⁵ Tilsvare fra Telenor, s. 6.

etniske grupper som dekket de ulike konfliktrammede delstatene. I perioden 2014 til 2018 organiserte Telenor Myanmar Ltd. møter med lokalsamfunn, også i delstaten Rakhine.¹⁶

Telenor opplyser at tårnet i Alethankyaw, som klagen gjelder, eies og driftes av Irrawaddy Green Towers, et av selskapene Telenor Myanmar Ltd. valgte etter Telenors vurdering av leverandører. Irrawaddy Green Towers måtte skrive under på Telenors avtale om ansvarlig forretningsdrift, som forplikter leverandøren til å følge Telenors prinsipper for leverandøratferd. Tårnet ble reist i 2016, men ble ikke satt i drift før i mars 2018. Utrullingen av nettet ble forsinket grunnet konflikten i området. Basert på Telenor Myanmars vurdering av sikkerhetssituasjonen hadde Telenors personell i periodene august 2016 til april 2017 og august til desember 2017 ikke adgang til området.¹⁷ Etter å ha fått kjennskap til rapporten om hendelsen i august 2017, utførte Telenor inspeksjoner på tårnanlegget. Leverandøren oppdaget at en lås på inngjerdingen manglet i 2017. Ifølge Telenor ble det ikke funnet tegn på uvanlig aktivitet i påfølgende inspeksjoner.¹⁸

I Telenors vurdering har deres aktsomhetsvurderinger vært omfattende og i samsvar med OECDs retningslinjer. Telenor hevder at utbygging av ordinær infrastruktur til bruk for sivilbefolkningen ikke er en aktivitet som forårsaker eller bidrar til negative konsekvenser. Ifølge Telenor var den påståtte militære bruken av tårnet sent i august 2017 en uautorisert og potensiell ulovlig inntreden i sivil infrastruktur, og det ville vært umulig for Telenor eller leverandøren å forhindre hendelsene som inntraff. Telenor hevder at den negative konsekvensen ikke er knyttet til Telenor gjennom en forretningsforbindelse, og at tårnselskapet ikke har en forretningsforbindelse til de militære styrkene som angivelig var innblandet i hendelsen i august 2017. Telenor mener at hendelsen bør etterforskes av relevante myndigheter. Etter rapporter om drapene i Alethankyaw ba Telenor om at myndighetene i Myanmar – med innspill fra uavhengige ikke-statlige organisasjoner – skulle etterforske påstandene om at militære styrker hadde brukt tårnet. Telenor jobber fortsatt for at hendelsen skal etterforskes av relevante myndigheter og gjentok dette budskapet overfor MoTC i januar 2020.¹⁹

2. LANDOMRÅDET BRUKT TIL TELEKOMMUNIKASJONSTÅRN

Telenor beskriver hvordan Telenor Myanmar Ltd. har fokus på å identifisere og unngå spørsmål om landran i forbindelse med leie av landområder for tårn. Selskapet følger en tretrinnsprosess for å kontrollere og bekrefte landeierens identitet, dokumentasjon på eierskap til landområdet og samtykke fra naboer. Telenor Myanmar Ltd. utfører uannonserede stikkprøveinspeksjoner og har innført en klageordning. Nettverksleverandøren Irrawaddy Green Towers innledet prosessen med å anskaffe tomt til tårnet i Alethankyaw i mai 2016. Tomten ble valgt etter en vurdering av tomteervervsrapporten (SAR) og den tekniske befaringsrapporten (TSS), som omfattet dokumentasjon på eierskapsbevis, godkjenning fra området (township) og et anbefalingsbrev fra landsbyen om spesifisert bruk av landområdet. I perioden 2015 til 2019 utførte Telenor Myanmar

¹⁶ Tilsvare fra Telenor, s. 2 – 3.

¹⁷ Tilsvare fra Telenor, s. 3–4.

¹⁸ [Telenors uttalelse om rapport fra Kaladan Press Network](#), 20. november 2018.

¹⁹ Tilsvare fra Telenor, s. 5–6.

Ltd. inspeksjoner på alle eiendommer ved hjelp av sitt team for bærekraft i leverandørkjeden. 423 av disse ble gjennomført i delstaten Rakhine, hvorav to i Maungdaw. Telenor finner ingen indikasjon på klager om konfiskering av landområder eller motstand mot bygging av tårnene.²⁰

3. PÅLEGG FRA MYNDIGHETER OM Å STENGE MOBILNETTET

Når det gjelder nedstengning av nettet, viser Telenor til uttalelser på selskapets nettsider, også med hensyn til stengningen av nettet 21. juni 2019.²¹ Ifølge en slik uttalelse fikk Telenor et direktiv fra MoTC om at alle mobiloperatører måtte stanse mobilnettet midlertidig i ni områder i delstatene Rakhine og Chin. I direktivet viser MoTC til ordensforstyrrelser og bruk av internett-tjenester til å planlegge ulovlige aktiviteter. Helt siden direktivet ble mottatt har Telenor Myanmar bedt om ytterligere avklaring om årsaken til stengningen, og poengtert at ytringsfrihet gjennom tilgang til telekom tjenester bør opprettholdes av humanitære grunner, særlig i en konflikt.

KONTAKTPUNKTETS VURDERING

Klagen retter anklager mot Telenor og datterselskapet Telenor Myanmar for alvorlige brudd på OECDs retningslinjer, særlig med hensyn til en hendelse i Alethankyaw i Maungdaw i delstaten Rakhine i august 2017. Committee Seeking Justice for Alethankyaw (CSJA) hevder at militære styrker brukte et telekommunikasjonstårn som var eid og driftet av en nettleverandør for Telenor Myanmar, som utkikkspunkt for å drepe og fordrive ubevæpnede sivile fra Alethankyaw. Klagerne hevder blant annet at Telenor ikke har gjennomført tilstrekkelige aktsomhetsvurderinger og ikke har håndtert hendelsen i tråd med OECDs retningslinjer.

Kontaktpunktet vurderer at klager har gitt tilstrekkelig informasjon om sin identitet og interesse i de forhold som reises i klagen. De åtte klagerne er medlemmer av CSJA og tidligere innbyggere i landsbyen Alethankaw, Maungdaw Township. De oppholder seg nå i en flyktningleir i Bangladesh. Kontaktpunktet kjenner til identiteten til medlemmene av CSJA og deres representant, Tin Soe, redaktør i Kaladan Press Network. Klager søker en rettferdig og upartisk undersøkelse av de forhold som reises i klagen.

OECDs retningslinjer omfatter Telenor Group, et flernasjonalt telekommunikasjonsselskap med hovedkontor i Norge, og det heleide datterselskapet Telenor Myanmar Ltd. Hendelsen i klagen gjelder bruk av et tårn som var eid og driftet av nettverksleverandøren Irrawaddy Green Towers. Telenor bekrefter at Telenor Myanmar Ltd. hadde en forretningsforbindelse med leverandøren i tidsrommet da hendelsen inntraff.

Opplysningene i klagen er relevante for spørsmålet om hvorvidt Telenor Group har opptrådt i samsvar med OECDs retningslinjer. Klagerne understreker at selskaper har et ansvar for å gjennomføre kontinuerlige aktsomhetsvurderinger, unngå å medvirke til brudd på menneskerettigheter, og offentliggjøre relevante opplysninger om bruk av landområder og

²⁰ Tilsvar fra Telenor, s. 3–4.

²¹ Telenors [uttalelse om nettstengningen 21. juni 2019](#), Telenors [uttalelse om begrensning av internett-tjenester i fem områder i Myanmar, 3. februar 2020](#).

underleverandører. Spesifikt viser klagen til selskapers ansvar i konfliktområder og til kapittel II, punkt A13 i OECDs retningslinjer, der det heter at selskapene bør

«i tillegg til å håndtere negative konsekvenser i forbindelse med saker som omfattes av retningslinjene, der det er praktisk mulig oppmuntre forretningspartnere, herunder leverandører og underleverandører, til å følge prinsipper for ansvarlig forretningspraksis i samsvar med Retningslinjene»

Kontaktpunktet finner at hovedpunktet i klagen er hvorvidt Telenor har gjennomført kontinuerlige aktsomhetsvurderinger i samsvar med OECDs retningslinjer. I tillegg til de delene av Retningslinjene som er nevnt i klagen, har også kapittel IV *Menneskerettigheter* relevans ved videre vurdering av klagepunktene. Det forventes at selskaper skal

«5. gjennomføre aktsomhetsvurderinger på menneskerettighetsområdet som står i forhold til selskapets størrelse, virksomhetens art, konteksten virksomheten finner sted innenfor, samt faren for negative konsekvenser på menneskerettighetsområdet»

Kommentarene til kapittel IV *Menneskerettigheter* gir en nærmere beskrivelse av hvordan aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter kan gjennomføres i praksis, også i situasjoner med væpnet konflikt:

«40. I situasjoner med væpnet konflikt bør selskaper dessuten overholde den humanitære folkerettens standarder, noe som kan hjelpe selskaper som driver virksomhet i slike vanskelige omgivelser å unngå risiko for å forårsake eller bidra til negative konsekvenser.

45. Prosessen innebærer at man vurderer faktiske og potensielle konsekvenser på menneskerettighetsområdet, integrerer funnene og setter inn nødvendige tiltak, måler effekten av tiltakene og kommuniserer hvordan konsekvensene blir håndtert. [...] Det er en kontinuerlig prosess som anerkjenner at risikoer på menneskerettighetsområdet kan endre seg over tid etter som selskapets virksomhet og konteksten denne drives i, utvikler seg.»

Klagen underbygges av henvisninger til rapporter fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar, den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommisjonen for Myanmar, samt øyevitneskildringer gjengitt i «The Killing Fields of Alethanyaw November 2018».

I 2018 fastslo den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommisjonen for Myanmar med mandat fra FN at det har forekommet systematiske menneskerettighetsbrudd og overgrep i delstatene Rakhine, Kachin og Shan, i tillegg til alvorlige brudd på internasjonal humanitærrett, i hovedsak begått av Myanmars sikkerhetsstyrker. Kommisjonen vurderte at volden i delstaten Rakhine var en ikke-internasjonal væpnet konflikt, minst siden 25. august 2017. Ifølge rapporten ble flere tusen drept, og innen midten av august 2018 hadde nærmere 725 000 rohingyaer flyktet til Bangladesh. Av de 392 landsbyene som ble rasert, lå over 70 prosent i Maungdaw. Rapporten

konkluderer med at enkeltpersoner i militæret bør etterforskes og tiltales i en internasjonal straffedomstol for folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser.²²

De fem siste spesialrapportørene for Myanmar har i snart tre tiår lagt frem årlige rapporter om menneskerettighetssituasjonen i landet for FNs generalforsamling og FNs menneskerettighetsråd. I sin rapport fra 5. mars 2019 understreker spesialrapportøren at de kommersielle interessene til militæreide og militærtilknyttede enheter gir grunn til bekymring med hensyn til menneskerettigheter i Myanmar, og hun oppfordrer private selskaper til å følge FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter.²³ Spesialrapportøren redegjør nærmere for hendelsene som inntraff 25. august 2017 i landsbyen Alethankyaw:

«Spesialrapportøren ser med bekymring på opplysningene som fortsetter å komme om grusomhetene som fant sted i det nordlige Rakhine etter 25. august 2017. Tropper fra lett infanteri-divisjon 99 ble angivelig utplassert i landsbyen Alethankyaw i Maungdaw i dagene før 25. august 2017. Den 25. august drepte disse troppene minst femti menn, kvinner og barn.²⁴ Dagen etter ble snikskyttere plassert på hustak, et tårn tilhørende Myanmar Post and Telecommunications og et Telenor-tårn, og skjøt landsbyboere da de flyktet. De døde kroppene skal angivelig ha blitt samlet i brønner og under Telenor-tårnet. Landsbyen ble deretter brent den 29. august, og bare Rakhine-delene av landsbyen forble urørt. Snikskytternes påståtte bruk av tårnene tydeliggjør viktigheten av at selskaper og investorer gjennomfører grundige og kontinuerlige aktsomhetsvurderinger med hensyn til menneskerettigheter [...]»²⁵

I september 2019 fastslo den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommissjonen for Myanmar at militære tjenestepersoner har begått systematiske og alvorlige menneskerettighetsbrudd og overgrep, og videre at «rohingya-folket fortsatt står i stor fare for å bli offer for folkemord slik det er definert i Folkemordkonvensjonen».²⁶ Resolusjon 39/2 fra FNs menneskerettighetsråd om menneskerettighetssituasjonen til rohingya-muslimer og andre minoriteter i Myanmar oppretter en kontinuerlig, uavhengig ordning for å innhente, konsolidere, bevare og analysere bevis på de mest alvorlige internasjonale forbrytelsene og bruddene på folkeretten som er begått i Myanmar siden 2011, og for å utarbeide dokumenter som legger til rette for og fremskynder rettferdige og uavhengige straffeprosesser. Den uavhengige granskingsordningen for Myanmar påbegynte sitt arbeid 30. august 2019.²⁷

²² Rapport fra den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommissjonen for Myanmar, dokument A/HRC/39/64, 12. september 2018, punkt 10, 31 til 33, 35, 36 og 42.

²³ Rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar, dokument A/HRC/40/68, 5. mars 2019, punkt 9 til 16.

²⁴ Kaladan Press Network <https://kaladanpress.org/images/document/2018/KillingFieldsWEB--01.pdf> (2018).

²⁵ Rapport fra FNs spesialrapportør om menneskerettighetssituasjonen i Myanmar, dokument A/HRC/40/68, 5. mars 2019, punkt 36.

²⁶ Detaljert rapport fra den uavhengige, internasjonale undersøkelseskommissjonen for Myanmar, dokument A/HRC/42/CRP.5, 16. september 2019, punkt 242. Se også punkt 58, 240, 242 og 667.

²⁷ FNs menneskerettighetsråd, [Uavhengig granskingsordning for Myanmar](#).

I november 2019 brakte Gambia en sak mot Myanmar inn for Den internasjonale domstolen (ICJ) hvor Myanmar ble anklaget for brudd på Folkemordkonvensjonen gjennom sin behandling av rohingya-minoriteten. Aung San Suu Kyi avviste anklagene om folkemord i en høring i desember 2019. I januar 2020 beordret ICJ Myanmar «til å gjøre alt i sin makt» for å beskytte rohingya-folket mot folkemord, og til å avgi jevnlig rapporter om hvordan de har fulgt opp dette.²⁸

Pågående undersøkelsesrapporter og rettsprosesser viser at situasjonen i Myanmar er alvorlig, og at det er risiko for fremtidige brudd på folkeretten. Klagen gjelder hvordan et selskap bør gjennomføre aktsomhetsvurderinger og tar opp andre spørsmål enn pågående rettsprosesser, som gjelder handlingene til militæret og myndighetene i Myanmar. Kontaktpunktet mener at rettsprosessene dermed ikke er til hinder for behandling av denne klagesaken.

KONTAKTPUNKTETS BESLUTNING OG VIDERE ARBEID

Kontaktpunktet finner at klagen reiser spørsmål som fortjener ytterligere undersøkelser, og har besluttet å ta klagen til behandling. OECDs retningslinjer omfatter Telenor, og det synes å være en forbindelse mellom selskapet og forhold som tas opp i klagesaken. Klageren har gitt tilstrekkelig informasjon om sin identitet og interesse i saken. Klagen er vesentlig og begrunnet av undersøkelsesrapporter. Det er for tiden ingen parallelle prosesser som vil kunne hindre Kontaktpunktets uavhengige behandling av klagen.²⁹

Behandling av denne klagesaken vil kunne bidra til å fremme Retningslinjenes formål og gjennomslagskraft. Det er få klagesaker som tar for seg næringsvirksomhet i konfliktsituasjoner, og situasjoner preget av de mest alvorlige folkerettsbruddene. Viktigheten av å overholde OECDs retningslinjer i slike situasjoner tilsier at det måtte foreligge overbevisende grunner for Kontaktpunktet å konkludere at klagen ikke berettiger behandling. Kontaktpunktet har ikke på dette stadiet gitt uttrykk for noe synspunkt om hvorvidt selskapet har opptrådt i samsvar med OECDs retningslinjer.

Selskapet har gitt uttrykk for et ønske om å gå i dialog med klager. Klageren har uttrykt en vilje til å samarbeide med Kontaktpunktet, men ønsker ikke på nåværende tidspunkt å delta i dialog med selskapet. Fravær av dialog mellom partene kan begrense utsiktene til å komme frem til en løsning eller gjensidig forståelse av spørsmålene som reises, men Kontaktpunktet vil tilby begge parter bistand («good offices») med siktemål om å behandle klagen i tråd med OECDs retningslinjer. I tråd med Kontaktpunktets prosedyrer for behandling av enkeltsaker, kan dette være å innhente ytterligere informasjon og uttalelser fra klager og selskapet, møter mellom Kontaktpunktet og hver av partene samt å søke råd fra uavhengige eksperter. Prosessen kan omfatte at en tredjepart undersøker spørsmålene som reises, og/eller å utvikle et mandat for en undersøkelsesrapport, i dialog med hver part i klagesaken.

²⁸ [Den internasjonale domstolen, 23. januar 2020. Anvendelse av Konvensjonen om forhindring og avstraffelse av forbrytelsen folkemord \(staten Gambia v. Myanmar\). Anmodning om pålegg om midlertidige tiltak. Kjennelse.](#)

²⁹ Se punkt 25 i *Kommentarer til prosedyrene ved gjennomføringen av OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper* for hvilke spørsmål et nasjonalt kontaktpunkt skal ta hensyn til når det gjør en første vurdering av en klage (enkeltsak). Se også det norske kontaktpunktets [Prosedyrer for behandling av enkeltsaker](#).

Før offentliggjøring av denne første vurderingen ga Kontaktpunktet partene anledning til å kommentere et utkast.

Alle dokumenter i klagesaken er publisert på Kontaktpunktets nettsider, herunder den første vurderingen, klagen og selskapets tilsvarende. Den første vurderingen vil inngå i OECDs database over klagesaker knyttet til OECDs retningslinjer.